

1. PERUSTIEDOT KOHTEESTA	
1.1. Maisema-alueen nimi	Paimionjokilaakso
1.2. Maisema-alueen uusi nimi	
1.3. Kunta	Paimio, Tarvasjoki, Lieto, Kaarina
1.4. Pinta-ala	5780 ha
1.5. Aikaisemmat inventoinnit [tekijä, vuosi, arvo]	Arvokkaat maisema-alueet, maisema-aluetyöryhmän mietintö II. Ympäristöministeriö 66/1992. Turun kaupunkiseudun maakuntakaavan selvitykset. Varsinais-Suomen liitto. Kaava vahvistettiin ympäristöministeriössä 25.11.2002.
1.6. Päivitysinventoijan nimi	Marie Nyman, Maarit Kaipainen, Sara Tamsaari
1.7. Päivitysinventoinnin pvm	7.8.2013
1.8. Arkistointipaikka	
2. MAISEMAMAAKUNTA JA -SEUTU	
2.1. Maisemamaakunta ja -seutu [Mietintö 66/1992]	Lounaismaa, Lounainen viljelyseutu sekä Lounaisrannikon ja Saaristomeren seutu
2.2. Maisematyyppi [Maakunnallinen maisemaselvitys]	Rannikon jokilaakso-selännevyöhyke, viljelylakeudet
2.3. Kuvailuteksti [Lyhyt kuvaus maisemamaakunnan ja -seudun tyypillisistä piirteistä]	Lounaismaassa maasto on eteläisiltä osiltaan vaihtelevaa sekä murroslaaksojen ja ruhjeiden jaksottamaa. Pohjoisosissa maasto loivenee. Lounaismaan monipuolisiin maisemiin lukeutuu rannikkoseutujen rikkonainen saaristo ja mantereella laajat, lukuisten jokien halkomat savikkoalueet. Alue on muinaista merenpohjaa ja alkoi nousta kuivaksi maaksi vasta atlanttisella kaudella, 7500-4500 vuotta sitten. Aluetta halkoo jokunen harjukso, jotka paikoitellen ovat myös maisemassa merkittäviä. Alueen kulttuuriperintö on vanhaa ja kehittyntä, sillä edullinen ilmasto, maaperä ja hyvät kulkuyhteydet ovat varhain tarjonneet mahdollisuudet pysyvälle ja tiiviille asutukselle. Alueella on runsaasti muinaisjäännöksiä. Alueella on muuhun Suomeen verrattuna paljon kartanoita ja keskiaikaisia kirkkoja. Kartanoiden maille perustettiin varhaista teollisuutta, muun muassa myllyjä ja ruukkeja. Kartanomaiden ja perinteisten talonpoikauskyläliepeille syntyi torppari- ja mäkitupa-asutusta. Tyypillisiä ovat kumpareille ja selänteiden reuna-alueille asettuvat ryhmä- ja rivikylät. Maisema-alue kuuluu suurimmilta osin lounaiseen viljelyseutuun. Lounaiselle viljelyseudulle tyypillisiä ovat polveilevat jokilaaksot, joiden hedelmällisillä savikoilla sijaitsee laajoja peltoaukeita vauraine maatiloineen. Asutus sijaitsee perinteisesti selänteiden alarinteillä tai kumpareilla, joille on syntynyt nauhakyliä ja tiiviitä kumpareasutuksia. Peltojen osuus maa-alasta on maamme suurin. Osa maisema-alueesta kuuluu lounaisrannikon ja Saaristomeren seutuun. Lounaisrannikon ja Saaristomeren seutua voi pitää luonnonoloitaan ja kulttuuripiirteiltään ainutlaatuisena alueena. Alueen laajaa ja rikkonaista luonnetta kuvastavat laaja lainehtiva meri sekä siitä nousevat kallioluodot ja -saaret, joiden suhteesta muodostuu erilaisia vyöhykkeitä ulkomereltä rannikolle. Luonnonolot ovat monipuolisia ja vaihtelevat karuista saaristomänniköistä ja paljaista kallioista luonnonoloitaan edullisiin paikkoihin, savikoille ja kalkkipitoisille paikoille syntyneisiin lehtoihin ja muihin reheviin kasvillisuustyyppeihin. Kylät, jotka sijaitsevat suojaisissa painanteissa, ovat tiiviisti rakennettuja. Kalastus on perinteisesti ollut tärkein elinkeino.
3. LUONNON OMINAISPIIRTEET	
3.1. Maa- ja kallioperä	Alueen kallioperä on pääasiassa graniittia, ja se on osin granuliittialueella. Maaperä on savea ja hiesua. Paimionjoen laaksossa on entiseen merenpohjaan kerrostuneita savikoita, jotka on kauttaaltaan raivattu viljelykseen. Hyysvuori (KAO020334) on arvokas kalliialue.
3.2. Vesistöt ja ranta-alueet	Alue kuuluu Paimionjoen vesistöalueeseen. Kokonaisuudessaan noin 110 kilometriä pitkä Paimionjoki on virtaamaltaan ja valuma-alueeltaan Lounais-Suomen suurin joki. Maisema-alueelle sijoittuva osuus on tosin noin kolmasosa Paimionjoen kokonaispituudesta. Tarvasjoki on Paimionjoen suurin sivuhaara. Paimionjoki laskee Paimionlahdessa Saaristomereen. Paimionjokea säännöstellään Juvan, Juntolan ja Askolan sähkövoimalaitosten padoilla. Säännöstelyn tavoitteena ovat energiantuotannon lisäksi maisemalliset tekijät sekä virtaamien tasaaminen.
3.3. Luonnonhistorian erityispiirteet	Maan nousun mukaan merenranta on siirtynyt. Nakolinna eteläpuoleinen osa oli ajanlaskun alussa merenlahtea.
3.4. Kasvillisuustyypit	Alue on eteläboreaalista kasvillisuusvyöhykettä. Jokilaaksoa reunustavat selänteet ja savikoilta kohoavat kalliosaarekkeet ovat huuhtoutuneilta yläosiltaan karuja mäntykankaita, mutta rehevempiä alarinteitä peittävät tuoret kuusikot. Lehtoja on jäljellä jokitormissa. Jyrkkärinteissä paikoissa on katajikkaisia kallioketoja, joista edustavimmat sijaitsevat Askalassa ja Episissä. Paimionlahden reunoilla on ruovikoita ja laajoja rantaniittyjä.

3.5. Arvokkaat luontokohteet	Paimionlahti on kansainvälisesti arvokasta lintualuetta (IBA) ja Natura-aluetta (Paimionlahti, FI0200036, SPA-alue). Lisäksi Paimionlahden perä kuuluu lintuvesiensuojeluohjelmaan. Paimionjokilaakso (FI0200103, SCI-alue) on osin Natura-aluetta. Maisema-alueella on runsaasti yksityisten maille perustettuja luonnonsuojelualueita: Jokipuiston puronvarsilehto (luonnonsuojelualue) (YSA020545), Paimionlahden luonnonsuojelualue (YSA022259), Pappilan metsän luonnonsuojelualue (YSA200377), Paimionlahti, Kaistila (YSA204236), Paimionlahti, Vesialue Paimionlahdessa (YSA204239), Paimionlahti, Norr-Södergård (YSA205136), Paimionlahti, Viksberg (YSA205137), Paimionlahti, Kojo (YSA204241), Paimionlahti, Jaakola (YSA204238), Paimionlahdenperä (YSA206877), Paimionlahti, Tuomola II (YSA204237), Paimionjokilaakso, Leko ja Marttila (YSA205005), Paimiojokilaakson luonnonsuojelualue (YSA205722) sekä Paimionjokilaakso, Koskela (YSA205074).
3.6. Eläimistö ja kasvilajisto	Alueelta on harvoja liito-oravahavaintoja. Alueella esiintyviä uhanalaisia lajeja ovat etelänhoikkaängelmä, helpitähkiö, kalliorikko, ketokatkero, ketoraunikki, kevätsara, meriuposkuoriainen, muurahaisnisäsiipi, otalehtivita, rannikkorahkasammal, rantalitukka, siropaasisammal, tulvasammal, umpisykerösammal, viitasammakko, vuollejokisimpukka sekä vuorijalava.
3.7. Ilmasto	
3.8. Maisemarakenne	Alueen kallioperä on pääasiassa graniittia. Paimionjoen laaksossa on kerrostuneita savikoita, jotka on kauttaaltaan raivattu viljelykseen. Paimionjokilaakso jakautuu maisemallisesti kahteen erityyppiseen osaan, joiden raja kulkee Nakolinnan ja Paimion kirkonkylän kohdilla. Eteläisissä osissa jokilaakso on avara ja tasankomainen ja joki virtaa matalassa uomassa. Pohjoisempana jokivirta on kovertanut uoman syvälle saviseen maaperään ja maisema on pienpiirteistä; jokilaakso on kapea, metsien rajaama ja vaihteleva. Nakolinnan eteläpuoleinen osa oli vielä ajanlaskun alussa merenlahtea. Pohjoisessa Paimionjokeen yhtyvässä Tarvasjoen laaksossa maisema muuttuu taas tasankomaiseksi, rajautuen selkeästi laaksoa reunustaviin selänteisiin. Paimionjokea säännöstellään Juvan, Juntolan ja Askolan sähkövoimalaitosten padoilla. Säännöstelyn tavoitteena ovat energiantuotannon lisäksi maisemalliset tekijät sekä virtaamien tasaaminen. Jokilaakson selänteet ja savikolta kohoavat kalliosaarekkeet ovat yläosiltaan karuiksi huuhtoutuneita mäntykankaita, mutta rinteiden rehevät alaosat ovat tuoreen kuusikon peittämiä. Lehtoja on jäljellä vain jokitormissa esimerkiksi Juntolan voimalan alapuolella. Jyrkkärinteisillä jokitormillä on paikoin katajikkaisia laidunketoja, joista edustavimmat sijaitsevat Askalassa ja Episissä. Paimionlahden rannoilla on ruovikoita ja laajoja rantaniittyjä. Paimionlahti on luonnoltaan ja linnustoltaan arvokas.
4. KULTTUURISET OMINAISPIIRTEET	
4.1. Arkeologinen kulttuuriperintö	Alueelta on löydetty runsaasti esihistoriallisia muinaisjäännöksiä, jäänteitä kivi-, rauta- ja pronssikautisesta asutuksesta. Nakolinna Paimionjoen länsipuolella on yksi komeimmista pakanuuden aikaisista Varsinais-Suomen muinaislinnoista. Vuoren laella (n.78 mpy) ovat edelleenkin kivivallin jäännökset. Askalan kohdilla, Paimionjoen itärannalla, on laaja kerroksellinen muinaisjäännöskeskittyä. Alue on muodostanut kivikaudella niemen ja kohoaa nykyään harjuna Kaimalan, Tomeron ja Spurilan peltöjen sekä Paimionjoen välisellä alueella. Yläjuoksun muinaisjäännökset ajoittuvat pääosin kivikauteen. Paimionlahden ympäristössä suurin osa muinaisjäännökset ovat pronssi- ja rautakautisia hautaröykkiöitä. Historiallisen ajan muinaisjäänteitä ovat mm. Räpälän vanha kirkonpaikka sekä Kinkan autioitunut kylätontti. Räpälän kylässä, Paimionjoen länsirannalla sijaitseva vanha kirkonpaikan löydöt osoittavat vanhan puukirkon olleen käytössä ainakin 1300-luvulta saakka ja hautausmaa oli käytössä vielä 1700-luvulla, uuden Vistan kirkon (1689) vihkimisen jälkeen.
4.2. Maiseman kulttuurihistoria	Alueen pohjoisosissa kulkee Hämeen Härkätie, joka on palvellut hallintoa ja kaupankäyntiä sekä sotaväen siirtoa. Keskiajalla Härkätie toimi myös pyhiinvaellusreitteinä. Suuri Rantatie on Hämeen Härkätien ohella Suomen tärkein historiallinen maantieyhteys. Paimiossa tie kulkee Kampparlan kylämäen ohi ja ohittaa Nakolinnan muinaislinnan ennen saapumistaan Paimion keskiaikaiselle kirkolle. Hämeen Härkätien, Suuren Rantatien ja Paimionjoen varren seutuja asutettiin jo esihistoriallisella ajalla. Suurin osa alueen nykyisistä kylistä asutettiin viimeistään varhaiskeskiajalla, 1300-luvulla. Paimion keskiaikainen seurakunta perustettiin 1325, ja kirkkoherran pappila sijaitsi nykyisellä paikalla jo 1300-luvulta lähtien. Kirkon paikka siirtyi Räpälän kylästä Vistaan 1600-luvun lopussa. Perinteisen talonpoikaisasutuksen sijoittumisesta voidaan havaita, kuinka vanhat kantatilat asettuivat jokivarsille helpoimmin raivattaville alueille ja myöhempi asutus jäi kauemmaksi joesta kantatilojen takamaille. Maataloudesta riippumaton väestö on asettunut pääteiden varsille. Paimionjokilaakson avoin kulttuurimaisema on pääpiirteisään muodostunut jo ennen isojakoa, mutta peltoala on kasvanut 1700- ja 1800-lukujen vaihteen jälkeen siten että tuolloiset haka- ja niittymaat on otettu viljelykäyttöön lukuun ottamatta joki- ja purovarsien jyrkkiä toyräitä. Vielä 1700-luvun lopulla Nakolinnan eteläpuolinen jokilaakso muodosti laajan rantaniittyalueen, joka otettiin seuraavan vuosisadan kuluessa viljelykäyttöön.

4.3. Maiseman kannalta merkittävät elinkeinot	Maatalous on alueella tärkeä elinkeino. Monilla tiloilla on siirrytty karjattomaan maatalouteen. Karjattomuuden takia jokitoyräiden katajikkoiset laidunniityt ovat kasvamassa umpeen, mutta joillakin alueilla laidunnus on viime inventointiin nähden yleistynyt. Peltoviljelyn ohella puutarhanhoito on yleistä. Paimionjoen kosket ovat luoneet edellytykset varhaiselle teollisuudelle. Aiemmin vesivoimaa hyödynsivät myllyt, ja nykyään joessa on kolme voimalaitosta.
4.4. Rakennettu ympäristö	Yksittäisetkin maatilat peltoalueen keskellä ovat kalliosaarekkeiden reunassa tai rakennusryhmät on ympäröity puuistutuksin. Rukkijoenkylä ja Kruuvaistenkylä ovat edustavia esimerkkejä ryhmäkylistä, jotka sijaitsevat viehättävästi kiemurtelevien teiden varsilla. Vanha rakennuskanta on hyväkuntoista, ja paikoin aukeavat kauniit näkymät yli jokilaakson.
4.4.1. Alueelle tyypillinen ja perinteinen asutustyyppi	Yleensä talot on rakennettu metsän ja pellon reunavyöhykkeeseen. Alueelle tyypillisiä ovat ryhmäkylät.
4.4.2. Nykyisen asutuksen suhde muinaisjäännösten sijaintiin	Esihistoriallinen asutus on syntynyt silloiseen jokisuistoon sekä ikivanhojen teiden varteen.
4.4.3. Rakennetun ympäristön inventoinnit	Wiksbergin kartano (RKY 2009), Suuri Rantatie (RKY 2009), Paimion kirkko ja vanha pappila (RKY 2009), Hämeen Härkätie (RKY 2009, kokonaisuuteen lukeutuu myös Tarvasjoen kirkko), Paimionjokilaakson kulttuurimaisema (RKY 1993), Paimionjoen-Tarvasjoen kulttuurimaisema (RKY 1993). Wiksbergin kartano, josta on mainita jo 1400-luvulta, sijaitsee joen länsipuolella mäenrinteessä. Kylätieltä johtaa vaahterakuja vuonna 1767 valmistuneeseen päärakennukseen, ja muut rakennukset ovat tien varressa. Kartanolta avautuu näköala yli viljelysten ja Paimionlahden. Kartanon mailla sijaitseva Pyhän Jaakobin kappeli (Lars Sonck, 1928) on tärkeä osa 110-tieltä (Vanhalta Kuninkaantieltä) avautuvaa kulttuurimaisemaa. Kartanon rakennuskanta, puisto ja viljelykset muodostavat huomattavan kulttuurimaiseman Paimionjoen suussa. Myös Paimionlahden itärannalta sijaitsevan Meltolan kartanon historia ulottuu 1400-luvulle. Meltolan päärakennus ja talousrakennukset ovat yhdessä ryhmässä pienen puistikon ympäröiminä. Paimion pappila sijaitsee keskiaikaisella paikalla Paimionjoen länsirannalla, avoimessa viljelysmaisemassa. Pappila on syrjässä kirkonkylästä ja pitäjän kirkosta, ja edustaa hyvin 1800-luvun pappiloiden asumiskulttuuria. Hämeen Härkätie ja Suuri Rantatie ovat osa Varsinais-Suomen ikivanhaa tiestöä. Vuonna 1779 rakennettu Tarvasjoen kirkko sijaitsee harjanteella Paimionjoen ja Tarvasjoen risteyksessä. Tarvasjoen kirkko on suojeltu kirkkoleilla. Maakuntakaavan seudullisesti arvokkaita rakennuksia tai rakennettuja ympäristöjä ovat Juntolan yksinäistalo ympäristöineen, Juntolan voimalaitos, Aron kylän Rajalahti ja Ylistalo, Askalan voimalaitos ympäristöineen, Rukkijoen kylä, Askalan ryhmäkylä, Hahkapyölin ja Hellsbergin yksinäistalot, Pyhän Jaakobin kirkko ja tapuli, Wiksbergin eli Hevonpään kartano ympäristöineen sekä Paimion pappila. Tarvasjoella seudullisesti arvokkaita ovat Kirkonkylässä Uusitalo, Isotalo, Hautausmaa ja Kirkkomaa (Tarvasjoen kirkko), Euran kylässä Simola, Silta, Rauhaniemi, Seppä, Kirsti, ja Juvan sähkölaitos, Yrjäntilässä Rauhalinna, Tiensuun Tiensuu, Killalan Tuomela ja Jaakola, Horrisen Kota ja Hiidenmäki, Tuorilan Isotalo, Tyllilän Prusila sekä Juvassa Juvan kartano. Tarvasjoella on paljon paikallisesti arvokasta rakennuskantaa, etenkin Eurassa, Juvassa, Killalassa, Horrisessa sekä Mäentakassa. Maiseman kannalta voimalaitosalueet (Juva, Juntola, Askala) ovat vaikuttavia. Niillä pääsee lähelle jokea, ja vanhat, vielä toimivat voimalaitokset ovat näkemisen arvoisia jo itsessään.
4.4.4. Muita maiseman kannalta merkittäviä rakennuksia ja rakenteita	Paimion alueen rakennusinventointitiedot ovat päivitysinventoinnin aikana puutteelliset, joten alueelta löytyy muitakin arvokasta rakennuskantaa.
4.5. Perinnemaisemat	Askalan niitty (arvo V, koostuu kahdesta osa-alueesta), Alhaisten niitty (arvo V, koostuu kahdesta osa-alueesta), Tiensuun niitty (arvo M, koostuu 5 osa-alueesta), Juntolan niitty (arvo M), Sukselan niitty (arvo M-), Särkänpään rantaniitty (arvo M-), Kinkan niitty (arvo M-, koostuu kahdesta osa-alueesta), Herrankartanon keto (arvo P+), Meltolan kallioketo (arvo P+), Liikojan puronvarsi (arvo P+, kohde koostuu kolmesta osa-alueesta), Harjoniitun niitty (arvo P), Tuorilan niitty ja haka (arvo P), Paimionjoen Penttilän keto ja niitty (erityistuessa), Paimion Rajalahden niitty (erityistuessa), Paimionjoen Epilän niitty (erityistuessa), Immaisin laitumet (erityistuessa), Paimionjoen Alastalon niitty (erityistuessa), Aron laitumet (erityistuessa), Alastalon reunavyöhyke (LUMO-yleissuunn.kohde).
4.6. Identiteettitekijät, symbolitekijät	
4.7. Matkailu- ja virkistyskäyttö	Alueen pohjoisosissa kulkeva Hämeen härkätie on kokonaisuudessaan merkittävä matkailureitti ja kuuluu myös valtakunnalliseen pyöräilyreitistöön. Myös Kuninkaantie (Suuri rantatie) on matkailureitti. Paimionjoki houkuttelee retkeilijöitä ja vesillä liikkujia erityisesti kesäisin. Paimionjoessa voi meloa, mutta kosket ja padot vaativat reitin suunnittelua. Esimerkiksi Juntolan voimalaitoksen ja Askalan voimalaitoksen välisellä alueella ei ole esteitä. Juntolan läheltä löytyy Peimarin Ladun ja Polun hoitama jokilaavu. Paimionjoen ja Tarvasjoen yhteyteen on perustettu Tarvasjoen luontopolku. Vuonna 2010 perustettu Paimionjoki-yhdistys pyrkii osaltaan kehittämään joen virkistyskäyttöä.

4.8. Kuvailu, kulttuuripiirteet

Alueelta on löydetty jäänteitä sekä kivi- että pronssikautisesta asutuksesta. Esihistoriallinen asutus on syntynyt silloiseen jokisuistoon sekä ikivanhojen teiden varteen. Nakolinna Paimionjoen länsipuolella on yksi komeimmista pakanuuden aikaisista Varsinais-Suomen muinaislinnoista. Vuoren laella ovat edelleenkin vahvan kivivallin jäännökset. Pysyvä asutus vakiintui tienoolle 1300-lvulla, jolloin maatalouden ohella harjoitettiin vilkasta merenkulkua ja laivanrakennusta. Perinteisen talonpoikaisasutuksen sijoittumisesta voidaan havaita, kuinka vanhat kantatilat asettuivat jokivarsille helpommin raivattaville alueille ja myöhempi asutus jäi kauemmaksi joesta kantatilojen takamaille. Maataloudesta riippumaton väestö on asettunut pääteiden varsille. Yleensä talot on rakennettu metsän ja pellon reunavyöhykkeeseen. Yksittäisetkin maatilat peltoalueen keskellä ovat kalliosaarekkeiden reunassa tai rakennusryhmät on ympäröity puustutuksin.

Pohjoispuolta leimaavat edustavat ryhmäkylät. Rukkijoenkylä ja Kruuvaisten kylä ovat edustavia esimerkkejä ryhmäkylistä, jotka sijaitsevat viehättävästi kiemurtelevien teiden varsilla. Vanha rakennuskanta on hyväkuntoista, ja paikoin aukeavat kauniit näkymät yli jokilaakson. Peltoaukeille tuovat väriä hyväkuntoiset punaiset ladot. Harjanteella Paimionjoen ja Tarvasjoen risteyksessä sijaitseva Tarvasjoen puukirkko on arvokas kustavialaisen ajan arkkitehtuurin tuote. Alueen pohjoisosassa, Tarvasjoen läpi Paimionjokivartta seurailleen, kulkee historiallinen Hämeen härkätie.

Vanha kartanokulttuuri leimaa Paimion kirkonkylän eteläpuolista aluetta. Wikbergin kartano, joka mainitaan jo 1400-luvulla, sijaitsee joen länsipuolella mäenrinteessä. Kylätieltä johtaa vaahterakuja vuonna 1767 valmistuneeseen päärakennukseen, ja muut rakennukset ovat tien varressa. Kartanolta avautuu näköala yli viljelysten ja Paimionlahden. Kartanon mailla sijaitseva Lars Sonckin suunnittelema Pyhän Jaakobin kappeli vuodelta 1928 on tärkeä osa valtatieltä 110:n avautuvaa kulttuurimaisemaa. Kartanon rakennuskanta, puisto ja viljelykset muodostavat huomattavan kulttuurimaiseman Paimionjoen suussa. Myös Paimionlahden itärannalla sijaitsevan Meltolan kartanon historia ulottuu 1400-luvulle. Meltolan päärakennus ja talousrakennukset ovat yhdessä ryhmässä pienen puistikon ympäröimänä. Historiallinen Kuninkaantie, eli Suuri rantatie, kulkee jokilaakson eteläosissa.

Paimionjokilaakson avoin kulttuurimaisema on pääpiirteissään muodostunut jo ennen isojakoa, mutta peltoala on kasvanut 1700- ja 1800-lukujen vaihteen jälkeen siten että tuolloiset haka- ja niittymaat on otettu viljelykäyttöön lukuun ottamatta joki- ja purovarsien jyrkkiä töyräitä. Vielä 1700-luvun lopulla Nakolinnan eteläpuolinen jokilaakso muodosti laajan rantaniittyalueen, joka otettiin seuraavan vuosisadan kuluessa viljelykäyttöön. Maatalous on edelleen alueella tärkein elinkeino. Monilla tiloilla on siirrytty karjattomaan maatalouteen. Karjattomuuden takia jokitöyräiden katajikkoiset laidunniityt ovat kasvamassa umpeen. Edustavimmallaan laidunniityt ovat Paimionjokilaakson keskivaiheilla, esimerkiksi Askalassa. Peltoviljelyn ohella puutarhanhoito on yleistä. Paimionjoen kosket ovat luoneet edellytykset varhaiselle teollisuudelle. Aiemmin vesivoimaa hyödynsivät myllyt, nykyään joessa on kolme voimalaitosta Juvassa, Juntolassa

5. MAISEMAKUVA

Maisema-alueen keskeisimmät elementit ovat Paimionjokea ympäröivät laajat yhtenäiset viljelymaisemat ja perinteinen asutus. Jokilaakson viljelykset rajautuvat jyrkästi kohoaviin metsäselänteisiin. Laajat näköalat avautuvat Paimion kirkon luoteispuolella sijaitsevan vuoren, Nakolinnan laelta. Kaikkein eheimmät ja maisemakuvaltaan monipuolisimmat maisemat ja näkymät syntyvät Paimionjokilaakson keskivaiheilla, Paimion kirkonkylän pohjoispuolella, sekä Paimionlahden kulttuurimaisemissa. Pohjoisosille leimaa-antavia ovat ryhmäkylät, joista etenkin Rukkijoki on hyvin säilynyt ja vanhalta kylätieltä avautuu kauniita näkymiä vanhan rakennuskannan lomasta. Edustavien ryhmäkylä ohella, etenkin välillä Episi-Askala ja Rihilä-Siikilä, joentörmät ovat voimakasmuotoisia ja joenvarren katajakedot laidunnettuja. Askalan voimalaitoksella pääsee lähellä jokea ja alueella yhdistyy monipuolisesti luonnon- ja kulttuuriarvot. Paimionlahden ympäristö on myös eheä kokonaisuus, jossa vanhoilta teille Paimionlahti pilkottaa paikoitellen peltoaukeita pitkin. Aluetta luonnehtivat komeat kartanot, joiden ympäristössä pellot ovat laajoja ja tasankomaisia. Esimerkiksi Wiksbergin kartanolle kuuluvalla Pyhän Jaakobin kappelilla avautuu laaja näkymä Paimionlahdelle. Vanhat tiet kulkevat jokilaaksossa ja selänteiden reunoja myötäileviltä teiltä avautuu kauniita näkymiä Paimionjokilaaksoon. Vanhan tiestön säilymiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Suurimmat maisemähäiriöt ovat muutamat harkitsemattomasti sijoitetut uudet rakennukset taajamien reunoilla ja alueen poikki kulkevat suuret tiet.

6. RAJAUS

Paimionjokilaakson maisema-alue ulottuu Paimionlahdelta Paimionjokea pitkin Tarvasjoen kirkonkylälle ja Euraan saakka, jatkuen Tarvasjoen jokilaaksoa pitkin Salontielle asti. Rajaus noudattaa suurilta osin Turun kaupunkiseudun maakuntakaavan selvityksien yhteydessä tehtyjä rajaustarkennuksia. Päivitysinventointien maastokäyntien perusteella rajausta on kuitenkin laajennettu Tarvasjoen kulttuurimaisemiin, sisällyttäen osan RKY-kohteista poistuneesta Paimionjoen-Tarvasjoen kulttuurimaisema-alueesta (RKY1993). Myös Paimionlahden itäpuolisia peltoja sekä Sukselan peltoja on sisällytetty laajemmin kuin kaavaselvityksien rajauksien tarkennuksissa on tehty. Maastokäynnillä inventoitiin myös Paimionjoen sivuhaaran, Vähäjokilaakson, avoimia kulttuurimaisemia. Inventoinneissa kuitenkin todettiin, että kyseiset alueet eivät yllä valtakunnalliselle tasolle, ja että Paimion taajaman katkaisee Paimionjoen kulttuurimaisemien jatkuvuuden Vähäjokilaaksoon.

7. KUVAILUTEKSTI	<p>Luonnonpiirteet</p> <p>Alueen kallioperä on pääasiassa graniittia. Paimionjoen laaksossa on kerrostuneita savikoita, jotka on kauttaaltaan raivattu viljelykseen. Paimionjokilaakso jakautuu maisemallisesti kahteen erityyppiseen osaan, joiden raja kulkee Nakolanlinnan ja Paimion kirkonkylän kohdilla. Eteläisissä osissa jokilaakso on avara ja tasankomainen ja joki virtaa matalassa uomassa. Pohjoisempaan jokivirta on kovertanut uoman syvälle saviseen maaperään ja maisema on pienpiirteistä; jokilaakso on kapea, metsien rajaama ja vaihteleva. Nakolanlinnan eteläpuoleinen osa oli vielä ajanlaskun alussa merenlahtea. Pohjoisessa Paimionjokeen yhtyvässä Tarvasjoen laaksossa maisema muuttuu taas tasankomaiseksi, rajautuen selkeästi laaksoa reunustaviin selänteisiin. Paimionjokea säännöstellään Juvan, Juntolan ja Askolan sähkövoimalaitosten padoilla. Säännöstelyn tavoitteena ovat energiantuotannon lisäksi maisemalliset tekijät sekä virtaamien tasaaminen. Jokilaakson selänteet ja savikolta kohoavat kalliosaarekkeet ovat yläosiltaan karuiksi huuhtoutuneita mäntykankaita, mutta rinteiden rehevät alaosat ovat tuoreen kuusikon peittämiä. Lehtoja on jäljellä vain jokitormissa esimerkiksi Juntolan voimalan alapuolella. Jyrkkärinteisillä jokitormillä on paikoin katajikkoisia laidunketoja, joista edustavimmat sijaitsevat Askalassa ja Episissä. Paimionlahden rannoilla on ruovikoita ja laajoja rantaniittyjä. Paimionlahti on luonoltaan ja linnustoltaan arvokas.</p> <p>Kulttuuripiirteet</p> <p>Alueelta on löydetty jäänteitä sekä kivi- että pronssikautisesta asutuksesta. Esihistoriallinen asutus on syntynyt silloiseen jokisuistoon sekä ikivanhojen teiden varteen. Nakolinna Paimionjoen länsipuolella on yksi komeimmista pakanuuden aikaisista Varsinais-Suomen muinaislinnoista. Vuoren laella ovat edelleenkin vahvan kivivallin jäännökset. Pysyvä asutus vakiintui tienoolle 1300-lvulla, jolloin maatalouden ohella harjoitettiin vilkasta merenkulkua ja laivanrakennusta. Perinteisen talonpoikaisasutuksen sijoittumisesta voidaan havaita, kuinka vanhat kantatilat asettuivat jokivarsille helpommin raivattaville alueille ja myöhäisempi asutus jäi kauemmaksi joesta kantatilojen takamaille. Maataloudesta riippumaton väestö on asettunut pääteiden varsille. Yleensä talot on rakennettu metsän ja pellon reunavyöhykkeeseen. Yksittäisetkin maatilat peltoalueen keskellä ovat kalliosaarekkeiden reunassa tai rakennusryhmät on ympäröity puuistutuksin.</p> <p>Pohjoispuolta leimaavat edustavat ryhmäkylät. Rukkijoenkylä ja Kruuvaisten kylä ovat edustavia esimerkkejä ryhmäkylästä, jotka sijaitsevat viehättävästi kiemurtelevien teiden varsilla. Vanha rakennuskanta on hyväkuntoista, ja paikoin aukeavat kauniit näkymät yli jokilaakson. Peltoaukeille tuovat väriä hyväkuntoiset punaiset ladot. Harjanteella Paimionjoen ja Tarvasjoen risteyksessä sijaitseva Tarvasjoen puukirkko on arvokas kustavialaisen ajan arkkitehtuurin tuote. Alueen pohjoisosassa, Tarvasjoen läpi Paimionjokivirta seurailen, kulkee historiallinen Hämeen härkätie.</p> <p>Vanha kartanokulttuuri leimaa Paimion kirkonkylän eteläpuolista aluetta. Wikbergin kartano, joka mainitaan jo 1400-luvulla, sijaitsee joen</p>
8. ARVIOINTI	
8.1. Arvoluokka	Valtakunnallinen
8.2. Arviointiteksti	<p>Paimionjokilaakson viljelymaisema on maamme vanhimpia kulttuurimaisemia ja edustaa lounaisen viljelyseudun jokilaakson viljelymaisemaa kartanoineen ja ryhmäkyläineen. Etenkin maisema-alueen keskivaiheilla, Rukkijoella ja Askalassa, sekä Paimionlahden ympäristössä vanhat kylät, kyläteineen ja rakennuksineen, ovat hyvin säilyneitä. Monipuolisen alueen kulttuuriarvoihin yhdistyy myös luonnonarvot. Alue on elinvoimaista maaseutua ja jokitormien laidunnetut kedot vaikuttavat jopa lisääntyneen sitten viime inventoinnin, mikä onkin maisema-alueen arvojen säilymisen kannalta olennaista. Maisema-alueen eheyttä häiritsevät hieman alueen halki kulkevat suuret tiet.</p>
9. LIITTEET	
9.1. Karttaliitteet	<p>Paimionjokilaakso_L1_Kulttuuri- ja luontoarvot Paimionjokilaakso_L2_RHR Paimionjokilaakso_L3_SLICES Paimionjokilaakso_L4_maisemahistoria_Tarvasjoki Paimionjokilaakso_L5_Kopio maisemahistoriakartasta 1-4 Paimionjokilaakso_L6_Kuvauspisteet</p>

9.2. Valokuvat	<p>Paimionjokilaakso; 11072013 Kirsti Virkki; P1110049; Tarvasjoki; Juvankosken voimalaitos</p> <p>Paimionjokilaakso; 11072013 Marie Nyman; SAM_3660; Tarvasjoki; Paimionjoki Juvankoskella</p> <p>Paimionjokilaakso; 11072013 Marie Nyman; SAM_3669; Tarvasjoki; Horrisen Kotan arvokasta rakennuskantaa</p> <p>Paimionjokilaakso; 11072013 Marie Nyman; SAM_3670; Tarvasjoki; Tarvasjoen kulttuurimaisemaa</p> <p>Paimionjokilaakso; 11072013 Marie Nyman; SAM_3677; Tarvasjoki; Euran kylämäki</p> <p>Paimionjokilaakso; 28052013 Marie Nyman; SAM_3017; Tarvasjoki; Näkymää Tarvasjoelle</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1602; Paimio; Wiksbergin kartanon Pyhän Jaakobin kirkko</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1604; Paimio; Paimionlahden rantaniittyjä</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1608; Paimio; Pyhän Jaakobin kirkko ja kellotapuli</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1611; Paimio; Paimionlahti ja Tuuvalan rantapelлот</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1615; Paimio; Meltolan kartano</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1622; Paimio; Paimionlahti rantapuuston takana</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1623; Paimio; Tuuvalan Alastalo</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1626; Paimio; Tuuvalan viljelysmaisema</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1628; Paimio; Tuuvalan Uusitalon rakennuksia</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1643; Paimio; Kolme aittaa Rukkijoen kylässä</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1645; Paimio; Näkymä Rukkijoen kylästä</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1650; Paimio; Askalan voimalaitos</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1658; Paimio; Lammas ja heinäpaali</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1666; Paimio; Hevoset ja Askalan keto</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1670; Paimio; Paimionjoki Juntolan voimalaitoksen kohdalla</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1673; Paimio; Juntolantieltä avautuu kauniita näkymiä Paimionjokilaaksoon</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1678; Paimio; Näkymä Juntolantieltä Paimionjokilaaksoon</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1680; Paimio; Näkymä Sukselantieltä Paimionjokilaaksoon</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1647; Paimio; Rukkijoen kylä</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1651; Paimio; Askalan voimalaitoksen silta</p> <p>Paimionjokilaakso; 7082013 Marie Nyman; IMG_1652; Paimio; Paimionjoki Askalan voimalaitoksella</p>
9.3. Kirjallisuus	<p>Valokuvat_Paimionjokilaakso.xlsx</p> <p><i>Paimionjokilaakso ja Vähäjoen maisemahoidon yleissuunnitelma. 2000. Ikonen, Iiro, Laakso, Mia ja Lammi, Antti. Alueelliset ympäristöjulkaisut. Lounais-Suomen ympäristökeskus.</i></p>